

În centru: Liviu Ciulei, Irina Petrescu, Marga Barbu și Dan Ionescu în „Facerea lumii“

D. I. SUCHIANU

Cinci filme românești noi

Cinci filme noi românești. Și fiindcă noțiunea de noutate e cam vagă, să o precizăm. Toate soiurile de noutăți sînt cuprinse în noțiunea cuprinzătoare de *om nou*. Trăim un moment istoric, cînd se naște sub ochii noștri un om cu totul nou, care ne dictează dificila datorie să-l înțelegem, să-l descriem, ba chiar să-l descifrăm. Atila vreme cît nu-l vom fi priceput, vom trăi nefericiți, agitați, neîmpliniți. Iată de ce onoarea de a cunoaște pe acest om nou este și o dilemă aspră între a fi și a nu fi fericiți.

Cele cinci filme pun ele oare problema acestui om nou? Nu mă întreb dacă ele sînt desăvîrșite, dacă, adică, tema lor e bogat evocată prin detalii artistice percutante. Mă mulțumesc să mă întreb dacă tema însăși a omului nou există, în acele filme, adică dacă ele au găsit un nou aspect al problemei, in-

diferent dacă tratarea în detalii a fost mai bogată sau mai săracă. Să le luăm pe rînd.

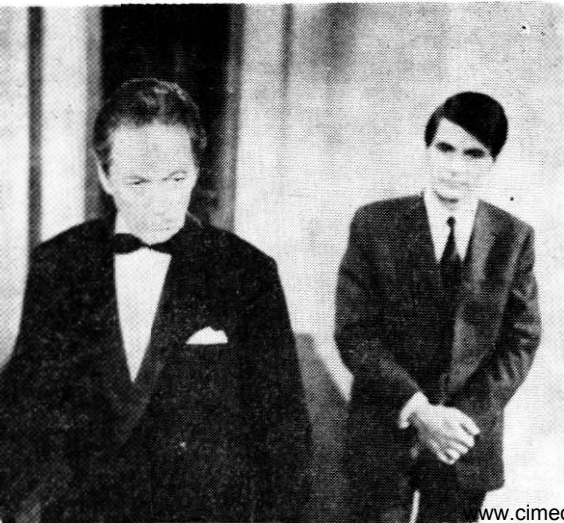
SERATA de Malvina Urșianu e prima zugrăvire pe ecran a momentului de la 23 August. Căci nu ni se povestește nici ce s-a întîmplat înainte, nici ce a fost după, și nici chiar nu ni se descrie lupta, insurecția armată. Ni se arată doar o casă, o petrecere, la care sînt adunați vreo 40 de oameni, împărțiți în două categorii: acei care habar n-au de nimica, oamenii lui „țara arde și baba se piaptănă“, iar în a doua grupă, mai restrînsă, acei care, camuflîndu-și identitatea, lucrează la facerea noii lumi. Între cele două tabere, un personaj curios apare: un estet păcălît, care mizase pe succes de bani și de notorietate, care-și vede programul lichidat și totuși e convins că tot el e cel care a tras chiulul Istoriei.

Florina Cercel, Ilarion Ciobanu, Draga Olteanu și Emanoil Petruț în „Frații”

Kovacs Gyorgy și George Motoi în „Serata”

ÎN FACEREA LUMII de Eugen Barbu și Gh. Vitanidis găsim alt aspect al omului nou. Acțiunea se petrece în vremea luptei pentru naționalizare și reforma monetară. Am zis luptă, căci într-adevăr luptă este. Păcatul filmelor românești cu teză socialistă este că desori, mai exact semnalează, rezultate, nu lupta pentru a le fi obținut. Povestea atunci seamănă a laudăroșenie, a exponate de stand sau în cel mai bun caz a film documentar. Cineaștii noștri se cam tem să arate lupta, căci luptă înseamnă adversar, ba ceva mai mult: adversar redutabil, primejdios. Și le e frică „creatorilor” noștri de a fi învinovați că înfrumusețează chipul dușmanului de clasă. Filmul *Facerea lumii* a avut curajul să ne zugrăvească pe cel mai primejdios dintre acești inamici ai mișcării socialiste. Nu este inamicul din afară, *extra muros*, ci cel *intra muros*, calul troian; nu este dușmanul din lagărul advers, ci spiritul acestuia introdus în sufletul celor dinlăuntrul mișcării. E vorba aci de două personaje: un vechi activist, cu bogat palmares de greve, Doftane, misiuni periculoase, sarcini ilegale importante, personaj care se molipsește de la o vampă abilă, cu microbul unor pofte, străine de idealurile clasei sale. Același lucru, cu fiica unui alt militant. Tot pe calea, ca să zicem așa, capitalistă, este ea vrăjită de seducția unui bărbat bogat și meșter la vorbă, care practică o elegantă și cinică concepție esteti-

Ștefan Ciubotărașu (Nea Fane) în filmul „Așteptarea“

zantă despre viață. Filmul e aceasta infiltrare virotică și lupta de a salva victima de la efectele sale de intoxicare morală.

În filmul **FRĂȚII** (N. Țic și C. Bordeianu scenariști, M. Moldovan și G. Georgescu regizori) e vorba de un președinte de colectivă agricolă care se încapățânează să facă treabă bună împotriva **dificultăților**, calomniei, insultelor, intrigilor, pârilor care converg împotriva sa. Cei mai infocați, cei mai veninoși dușmani sînt ineseși rudele sale, care tot timpul îi cer favoruri ilicite, se supără foc cînd președintele li le refuză și-s capabile din ură să-i facă orice rău. Interesant, fiindcă inedit, este personajul unei sătence, interpretat de Florina Cercei, care reușește să compună o făptură mixtă, totodată țărancă voinică, pietroasă, și, în același timp, cu trup, mișcări, priviri și isprăvi de perfectă tîrfă. A fost un curaj și un merit să fi arătat că printre inamicii *întra muros* ai satelor există și asemenea creaturi. Iar lupta dusă împotriva tuturor obstacolelor, luptă evocată de Ilarion Ciobanu, este piesă de antologie, prin sobrietatea de mijloace aliată cu bogăția de nuanțe actoricești.

Un extraordinar, un foarte original sondaj asupra sufletului omului nou a fost filmul făcut de o întregă pleiadă de recent

absolvenți ai Institutului (Pița, Văroiu și mulți alții), care au făcut un film despre inundații cu totul ieșit din comun. Se numește: **APA, CA UN BIVOL NEGRU**. N-are comentariu. Vreo douăzeci de sinistrați sînt lăsați să vorbească slobod. Ce li s-a întîmplat, e cam la toți același lucru. Totuși, la fiecare, asta se îmbracă în alte gânduri. Și cum nicăieri ca la cumpănă grea omul nu e mai gata să-și verse sufletul, fiecare vorbă, fiecare oftat, fiecare parapon dezvăluiește ceva din psihologia omului nou, pe care o prindem în toată spontaneitatea și sinceritatea ei.

Însfîrșit, pe lângă toate aceste aspecte diferite ale „omului nou”, mai avem și portretul precursorului acestui om de mîine, omul nou de ieri, din care se va naște omul nou de azi. Pompiliu Gîlmeanu a făcut un lung metraj intitulat **BALADĂ PENTRU CEI CĂZUȚI**. Este un film de montaj, unde s-au pus cap la cap secvențe alese din ce s-a filmat despre războiul civil din Spania, apoi rezistența, machiul din Franța și de aiurea, toate acestea avînd ca personaj central luptătorul român, eroii români, morți pe pămînt străin pentru apărarea libertății de pretutindeni. Remarcabil de interesant.